LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJA

LKJA

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija
PAGAVA
Lithuanian Association of Families with Deaf and Hearing Impaired Children

OFICIALIOS REKOMENDACIJOS DĖL STUDIJŲ APLINKOS PRITAIKYMO PAGAL INDIVIDUALIUS KLAUSOS NEGALIĄ TURINČIŲ STUDENTŲ POREIKIUS

Lietuvos kurčiųjų draugija, Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacija, Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrija PAGAVA teikia oficialias rekomendacijas dėl studijų aplinkos pritaikymo pagal individualius klausos negalią turinčių studentų poreikius. Rekomendacijos sudarytos remiantis asmenine klausos negalią turinčių studentų patirtimi studijuojant aukštosiose mokyklose ir susitikimų su dėstytojais patirtimi bei situacijomis, kurias teko padėti spręsti minėtų organizacijų atstovams. Tikimės, kad oficialios rekomendacijos gerins studijų aplinkos prieinamumą klausos negalią turintiems studentams bei suteiks pagalbą akademinės ir administracinės aukštųjų mokyklų bendruomenės nariams.

1. **Atsižvelkime į individualius klausos negalią turinčių studentų poreikius**: klausos negalia tiek medicininiu, tiek socialiniu ir kultūriniu požiūriu yra skirtinga. Vieni studentai turi didesnį ar mažesnį klausos sutrikimo laipsnį, kiti – kurtieji. Vieni naudoja kaip pagalbinę priemonę informacijos prieinamumui lietuvių gestų kalbos vertėjus, kiti – klausos kompensavimo techninės priemones: klausos aparatus, kochlearinius implantus, FM ryšio sistemas. Vieni klausos negalią turintys studentai moka lietuvių gestų kalbą, kiti – moka vidutiniškai arba nemoka visiškai ir jiems priimtinesnis garsinis informacijos pateikimas. Galimos įvairios medicininio bei socialinio ir kultūrinio požiūrio kombinacijos.
   Rekomenduojame:
   - individualaus pokalbio metu, priklausomai nuo studento poreikio gali dalyvauti lietuvių gestų kalbos vertėjas, išsiaiškinti klausos negalią turinčio studento poreikius: kokia forma ir priemonėmis galime jam užtikrinti informacijos prieinamumą ir aplinkos pritaikymą;
   - iškilus iššūkiams raginame kreiptis į Lietuvos kurčiųjų draugiją, Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociaciją, Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendriją PAGAVA.

2. **Užtikrinkime gestų kalbos vertimo paslaugų prieinamumą:** klausos negalią turintiems studentams, kurių gimtoji kalba – lietuvių gestų kalba arba informaciją priimtina gauti minėta kalba būtinai turime užtikrinti gestų kalbos vertimo paslaugas. Studentai pageidauja, kad pagal galimybę tą patį dalyką verstų tas pats gestų kalbos vertėjas, kuris tokiu būdu pats geriau susipažįsta su dėstomo dalyko tema ir terminais. Ypač svarbu, kad gestų kalbos vertėjas nesikeistų rengiant diplominį darbą, laikant egzaminus ir per atsiskaitymus. Reikalinga, kad gestų kalbos vertėjas galėtų dalyvauti dalyko egzaminų metu ir per stojamuosius egzaminus: nors teigiama, kad studentas supras parašytas užduotis, bet girdintiems studentams dėstytojai paprastai paaiškina plačiau, o kurtieji šios informacijos negauna. Pabrėžiame, kad lietuvių gestų kalbos vertėjas tik perduoda informaciją iš gestų kalbos į lietuvių kalbą arba atvirkščiai, neteikia jokios papildomos informacijos studentui ir nepadeda atlikti užduočių ir pan. Gestų kalbos vertimo paslaugos darbo valandomis – nemokamos, finansuojamos iš LR biudžeto lėšų.
   Rekomenduojame:
   - gestų kalbos vertimo paslaugas užtikrinti ne tik paskaitų, seminarų, bet ir dalyko egzaminų, stojamųjų egzaminų, diplominio darbo gynimo metu;

- sudaryti galimybę, kad tą patį mokymosi dalyką verstų tas pats gestų kalbos vertėjas;
- susipažinti su lietuvių gestų kalbos vertimo paslaugų ypatumais ir Lietuvoje veikiančiais gestų kalbos vertėjų centrais: http://www.ndt.lt/gestu-programa/gestu-kalbos-verteju-centrai/

3. **Užtikrinkime paskaitų konspektų ir konspektavimo paslaugų prieinamumą:** studentai teigia, kad „nesupranta, kai dėstytojas neaiškiai kalba ir kai nusisuka nuo auditorijos“, yra „trūkumas dalomosios medžiagos“, „dėstytojai kartais nenori dalintis savo užrašais, todėl ką užsirašai per paskaitas, tik tą ir turi“, „tada dėstomas dalykas būna „karpytas“ ir nesuprantamas“. Tinkamas variantas – multimedijos naudojimas (rodomos skaidrės), kai dėstoma medžiaga yra rodoma ekrane. Klausos negalią turintis studentas, bet kuriuo atveju, ar žiūrėdamas į gestų kalbos vertėją, ar žiūrėdamas ir skaitydamas iš ekrano/dėstytojo lūpų neturi galimybės konspektuoti, todėl jam labai svarbu turėti dėstomos paskaitos konspektus. Būtina sudaryti galimybę visais atvejais gauti paskaitų konspektus iš lektorių prieš paskaitas, kad studentas galėtų pasižymėti neaiškias vietas. Trūksta konspektuotojo, kuris užrašytų paskaitos santrauką. Tikslinga sudaryti galimybes klausos negalią turintiems studentams naudotis konspektuotųjų paslaugomis už kurias studentai pagal galimybes galėtų sumokėti iš gaunamos tikslinės išmokos pagal Valstybinio studijų fondo projektą. Net ir paskaitose, kur naudojama vaizdinė medžiaga, reikalinga konspektuoti dėstytojų komentarus, paaiškinimus. Dėl greito tempo, kurtieji ir neprigirdintys asmenys, norėdami užsirašyti pastabas, praranda dalį informacijos, nes klausos negalią turintys asmenys dažniausiai informaciją gauna matydami, o ne girdėdami (dažnai neprigirdintys studentai skaito iš dėstytojo lūpų).
Rekomenduojame:
   - demonstruoti kuo detalesnę dėstymo medžiagą skaidrėse;
   - suteikti galimybes studentui gauti dėstomos paskaitos konspektus prieš paskaitą;
   - aukštosioms mokykloms sudaryti galimybes samdyti konspektuotojo paslaugas, dalinai šias paslaugas apmokėtų studentas iš gaunamos tikslinės išmokos.

4. **Užtikrinkime aplinkos pritaikymą studijų aplinkoje:** auditorijose viena iš didesnių problemų klausos aparatus nešiojantiems studentams yra bloga akustika (aidas ir kt.). Šios problemos sprendimui siūloma organizuoti užsiėmimus auditorijose, kur yra ekranai, mikrofonai ir garso kolonėlės, kad neprigirdintys ar kochlearinius implantus turintys studentai geriau girdėtų, apie ką kalbama paskaitų metu. Auditorijose galėtų būti naudojama indukcinė kilpa, studentai privalo turėti galimybę pasinaudoti girdėti padedančia FM sistema, kurios mikrofoną turi prisisegti dėstytojas. Demonstruojant filmus ar kitą vizualinę informaciją būtina užtikrinti, kad garsinė informacija būtų sutitruota lietuviškais titrais ir studentas galėtų dalyvauti užduotyje. Jei filmai ar kita vizualinė informacija nėra pritaikyta, klausos negalią turintis studentas netenka galimybės dalyvauti. Būtina garsines užduotis, pavyzdžiui, užsienio kalbos – anglų klausymosi užduotis pakeisti į rašytines kitos formos užduotis. Jokiais būdais studentui neturi būti daromos išimtys dėl atleidimo nuo užduoties vykdymo kartu su kitais studentais, bet būtina jam pritaikyti užduotį pagal studento fizines galimybes. Neretai pasitaiko atvejų, kai klausos negalią turintys studentai informaciją gauna skaitydami iš lūpų. Siekiant palengvinti jiems skaitymą iš lūpų, reikėtų laikytis tam tikrų taisyklių: kalbančiojo veidas ir lūpos turi būti gerai matomos; dėstytojas neturėtų kalbėti vaikščiodamas po auditoriją, kalbėti ir rašyti lentoje vienu metu (būti nusigręžęs); kalbėti stovėdamas už nugaros, nes klausytojas netenka galimybės suvokti medžiagą rega; kalbėti pasilenkęs, nes klausytojas nemato lūpų; stovėti nugara į langą, nes būna blogai apšviestas veidas. Neretai studentams būtina atlikti praktiką, todėl dažniausiai jie pasirenka kurčiųjų įstaigas ar organizacijas. Turime suprasti, kad ,pavyzdžiui, psichologui ar

kitos srities specialistui atlikti praktiką, kur būtinai reikalinga klausa, ne visada yra tikslinga ir naudinga tiek studentui, tiek praktikos vietai.

Rekomenduojame:

- užtikrinti galimybę studentams pasinaudoti girdėti padedančia FM sistema, kurios mikrofoną turi prisisegti dėstytojas;
- demonstruojant filmus ar kitą vizualinę informaciją užtikrinti, kad garsinė informacija būtų titruota lietuviškais titrais;
- klausymosi užduotys turi būti pakeistos į rašytines užduotis neatleidžiant studento nuo užduoties atlikimo;
- studentams „skaitantiems iš dėstytojo lūpų" sudaryti galimybes gauti informaciją laikantis nurodytų taisyklių.

5. **Bendradarbiavimo skatinimas ir palaikymas, mokymai/seminarai:** klausos negalią turintiems studentams reikalingas laikas individualioms konsultacijoms, kad pasitikslintų ar paklaustų, kas buvo neaišku. Jie norėtų turėti galimybę klausti visko, kas neaišku, kad dėstytojas atsakytų, o jei negali – kad parašytų atsakymus į studento klausimus. Būtų tikslinga supažindinti studentus, dėstytojus, aukštosios mokyklos bendruomenę su lietuvių gestų kalba, kurčiųjų kultūra, pagrindiniais bendravimo su klausos negalia asmenimis poreikiais/specifika. Aukštosiose mokyklose turėtų būti atkreiptas dėmesys, kad didinant studijų prieinamumą, dėstytojai taip pat susiduria su sunkumais – bendravimo su sutrikusios klausos asmenimis specifika, reikia parinkti kitas užduotis, kartais atskirai rengti metodines priemones arba kitaip organizuoti darbą pratybų metu. Tai užima laiko, todėl reiktų skirti ir papildomą finansavimą, kuris reikalingas individualiam papildomam darbui, užduočių parengimui, studentų konsultavimui.

Rekomenduojame:

- užtikrinti individualias konsultacijas;
- bendradarbiaujant organizuoti mokymus/seminarus studentams, dėstytojams, aukštosios mokyklos bendruomenei supažindinant su lietuvių gestų kalba, kurčiųjų kultūra, pagrindiniais bendravimo su klausos negalia asmenimis poreikiais/specifika;
- numatyti papildomą finansavimą dėstytojams – pasiruošimo paskaitoms valandas įskaičiuoti į dėstytojų darbo laiką, arba skirti finansavimą individualioms dėstytojų konsultacijoms specialiųjų poreikių turintiems studentams.

Dėl mokymų/seminaro organizavimo galite kreiptis el. paštu: centras@lkd.lt

Kreipkitės iškilus klausimams, nes esame pasiruošę padėti Jums spręsti problemas.

Lietuvos kurčiųjų draugijos prezidentas Vytautas Pivoras

Lietuvos kurčiųjų jaunimo asociacijos prezidentė Erika Jočytė

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrijos PAGAVA pirmininkė Rima Sitavičienė